

далече; тии ходили дору и въ Англия, която тогава била населена съ диваци.

На иевропейскій брѣгъ отъ Срѣдиземно моріе на полуострови ти, отъ които единий се нарича сега Старопланинскій или Балканскій, а другий Апенинскій или Италианскій, живѣли два най-образовани народа на онова врѣме: Гръци и Римляне. Гръци ти и римляне ти били много умни люде, за скоро обикнали науката и искусства, боравили и търговия; нѣ се боіали да пътоватъ далече по моріе. Тии нѣмали хубави кораби и не знаали да употрѣбаватъ компасътъ, та пътовали повече по Срѣдиземно моріе; за тѣхъ било голѣмо нѣшто да излѣзатъ вѣнъ отъ *Гибралтарскій протокъ*, което малцина се наімали да извършатъ. Нѣкой корабъ ако заминелъ отвѣдъ протокътъ, който билъ тогава за гръци ти и за римляне ти крайтъ на свѣтътъ, гледалъ да се придържа все покрай брѣгътъ и не се пушталъ въ отворено то моріе, което, споредъ както мислили на онова врѣме, нѣмало край.

Отъ това можете да заблѣжите, колко малка часть отъ земната се познавали дору и най-образовани ти люде отъ гръци ти и отъ римляне ти. Въ далечни ти образовани страни на Азия, въ Китай и въ Индіа, да се иде по сухо, прѣзъ голѣми ти пустини, по които тукъ-тамъ се скитатъ необразовани и полудиви племена, и сега је мѣчно, а тогава је било оште по-мѣчно. Търговията съ Индіа, отдѣто докарвали въ Европа злато, слонова кость, скѣпа тъканъ, всекакво произведение отъ растително то царство, ставала много мѣчно и бавно. А между това, приказвало се, че въ Индіа богатство то нѣма четъ, та мнозина мислили, какъ да намѣретъ по-сгоденъ пътъ за тамъ; нѣ не могли да намѣретъ.

Ми вече казахми, че и на онова врѣме имало нѣкои умни люде, които се уѣштали, че земната не је равенъ кръгъ, а клѣбо; нѣ никому не текновало на умътъ, че, ако трѣгне човѣкъ отъ Европа *къ западъ*, може да иде въ Индіа, ако и да се намира тѣа *къ истокъ* отъ Европа. Та и да је дохаждало на умътъ нѣкому такъво нѣшто, не стигало само то: помислѣте си, че не је било лесна работа да иде човѣкъ отвѣдъ Гибралтарскій протокъ, да се пустне въ отворено то моріе, на което тогава никой не знаалъ прѣдѣли ти.

Изминали се много години: римляне ти покорили Картагенъ, Гръция и Египетъ, тако-речи всечкии познатий свѣтъ на